

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Contactpersoon
Cluster BES
Datum
14 april 2020
Ons kenmerk
Cft 202000044
Pagina
1/5
Onderwerp
Advies tweede begrotingswijziging 2020 openbaar lichaam Bonaire

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Bijlage

-

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Geachte heer Rijna,

Op 2 april 2020 heeft het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) van uw bestuurscollege (BC) de tweede begrotingswijziging (BW) 2020 ontvangen. In uw aanbiedingsbrief verzoekt u ook om toestemming voor de toepassing van artikel 24 lid 1 van de Wet Financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES). In de brief¹ van 6 april 2020, heeft het Cft u geïnformeerd over de juiste procedure voor het indienen van dit verzoek. Hierbij ontvangt u het advies van het Cft op de ingediende BW.

Op 27 februari 2020 heeft het BC een eerste BW 2020 aan het Cft voor advies aangeboden. In zijn advies² heeft het Cft u verzocht enkele aanpassingen aan te brengen voor aanbidding aan de eilandsraad. Een aangepaste BW is nog niet aangeboden aan de eilandsraad ter behandeling en dus ook niet vastgesteld.

Oordeel

In de BW stelt u voor de lasten met USD 6,3 miljoen te verhogen voor maatregelen om de gevolgen van Covid-19 in het tweede kwartaal 2020 te compenseren. Het Cft is zich ervan bewust dat de Covid-19 crisis grote sociale en economische gevolgen heeft en dat het BC ook met eilandelijk beleid een bijdrage wenst te leveren aan de samenleving.

Echter, met circa USD 9,8 miljoen aan vrij besteedbare liquide middelen zou het BC weinig tot geen financiële ruimte overhouden om ook in de tweede helft van 2020 eilandelijke maatregelen te treffen.

¹ Cft 202000038 Uw brief van 2 april jl. inzake toestemming artikel 24 lid 1 Wet FinBES

²

Cft 202000035 Advies eerste begrotingswijziging 2020 d.d. 24 maart 2020

Hoewel de duur van deze crisis onbekend is, verwacht het Internationaal Monetair Fonds (IMF) dat het toerisme in het Caribisch gebied eind 2020 nog niet volledig zal zijn hersteld. Het Cft is dan ook van oordeel dat met de BW, waarin opgenomen USD 6,3 miljoen aan extra lasten in het 2^e kwartaal 2020, de risico's voor de latere kwartalen onaanvaardbaar groot worden. Ook is de onderbouwing van vooral de economische maatregelen (USD 3,75 miljoen) nog onvoldoende.

Het Cft is dan ook van oordeel dat de BW niet voldoet aan het bepaalde in artikel 19 lid 2 van de Wet FinBES (meer in het bijzonder sub b, c en d) en adviseert u het volgende:

- Opvolging te geven aan het advies van het Cft bij de eerste BW 2020 om de personeelslasten naar beneden bij te stellen, uitgaande van de realisatie over 2019 en het eerste kwartaal 2020. Deze verlaging kan naar verwachting een begrotingsruimte van circa USD 1,5 miljoen creëren die kan worden gebruikt voor een deel van de nu voorgestelde maatregelen in verband met Covid-19.
- Na te gaan in hoeverre onbenutte doeluitkeringen kunnen worden aangewend voor de voorgestelde maatregelen ten aanzien van het sociale domein, zoals het voorgestelde voedselpakket.
- Met Nederland in gesprek te gaan over de middelen die nog aan de openbare lichamen beschikbaar worden gesteld in verband met Covid-19. Het Cft verwijst naar de brief³ van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) waarin onder meer is aangegeven "*dat extra middelen aan de BES beschikbaar gesteld worden om aanvullend vanuit het eilandelijk beleid een bijdrage te kunnen leveren*". Ook zal Nederland "*een tegemoetkoming in de vorm van een gift voor de eerste nood bij ondernemers nader uitwerken*", het zogenaamde "noodloket".
- In mei 2020, op basis van de eerste uitvoeringsrapportage 2020, de hiervoor genoemde adviezen en het dan actuele zicht op de Covid-19 situatie, de eilandelijke maatregelen te analyseren en opnieuw een BW in te dienen.

Toelichting

In de BW stelt u USD 6,3 miljoen aan wijzigingen voor. Zowel de baten als de lasten worden met dit bedrag verhoogd waardoor de totale begroting in evenwicht blijft. De middelen worden onttrokken aan de algemene reserve en worden in het tweede kwartaal 2020 ingezet voor maatregelen aanvullend op het noodpakket dat door Nederland wordt verstrekt. Het BC geeft aan dat het noodzakelijk is aanvullende steun te verlenen op zowel sociaal als economisch gebied.

Maatregelen sociaal domein

Voor het pakket aan sociale maatregelen is USD 2,5 miljoen opgenomen in de BW. Dit is een aanvulling op het noodpakket dat Nederland heeft opgesteld met daarin een subsidieregeling voor een 80 procent vergoeding van de loonkosten voor werknemers die hiervoor in aanmerking komen.

³ Brief d.d. 25 maart 2020 met kenmerk 2020-0000154936

U geeft aan dat circa 4.200 personen een inkomen hebben van lager dan USD 950 per maand en er 1.150 huishoudens zijn met een gezamenlijk inkomen van minder dan USD 950 per maand, de door Nederland voorgestelde subsidieregeling voor deze personen niet toereikend zal zijn voor een minimum bestaan dat door het BC op USD 1.300 per maand wordt gesteld. In de BW wordt voor deze groep een aantal tegemoetkomingen voorgesteld.

Onderstaand zijn de voorgestelde maatregelen ten aanzien van het sociaal domein samengevat (totaal USD 2,5 miljoen):

• Financiële steun voor inkomensverlies	USD 1.464.500
• Financiële steun voor gestrande ingezetenen	USD 535.500
• Voedselbank	USD 150.000
• Hulp kinderopvang voor cruciale functies	USD 150.000
• Communicatiecampagne Covid-19	USD 100.000
• Overige projecten	USD 100.000

De financiële onderbouwing voor deze maatregelen is bij navraag aan het Cft aangeleverd. Na indiening van de BW is duidelijk geworden dat de gestrande ingezetenen worden teruggehaald, vanaf 14 april. De financiële steun kan daardoor mogelijk lager uitvallen.

Maatregelen economisch domein

Om maatregelen op het economisch domein uit te voeren heeft u voorgesteld USD 3,75 miljoen aan lasten te begroten. Dit bedrag is bestemd voor:

- Tegemoetkoming ondernemers	USD 2.000.000
- Garantiefonds ondernemers	USD 1.000.000
- Creëren van tijdelijke banen	USD 750.000

Het Cft constateert dat de onderbouwing van de begrote lasten voor de economische maatregelen niet voldoende is gestaafd. Zo wordt aangegeven dat *“een extra tijdelijke ondersteuning wordt geboden aan voor ondernemers zoals ZZP-ers, die niet voor compensatie van loonderving in aanmerking komen”* terwijl het noodpakket van Nederland voorziet in een vergoeding. Een schatting van het aantal verwachte werklozen, waarvoor tijdelijke banen worden gecreëerd in het tweede kwartaal, ontbreekt.

De financiële impact van de Covid-19 crisis is zeer groot. In Nederland worden bedrijven en inwoners met een omvangrijk steunpakket van de regering grotendeels gecompenseerd, een vergelijkbaar pakket is voor de openbare lichamen beschikbaar gesteld. De regering kan niet alle financiële gevolgen compenseren. Het BC wil met de maatregelen *“tegemoetkoming ondernemers”* aanvullend compenseren voor de vaste lasten zoals huur en energie bij bedrijven. Echter, hiervoor zal Nederland een compensatie bieden met het eerder beschreven *“noodloket”*. Daarnaast stelt het Cft zich op het standpunt dat het in deze tijden onbetaalbaar is voor het openbaar lichaam om bedrijven aanvullend te compenseren voor vaste lasten en is dit, hoe confronterend ook, deel van het ondernemersrisico.

Op dit moment wordt door verschillende Nederlandse ministeries gewerkt aan de uitwerking van de ondernemersregelingen. Daarom wordt u aangeraden in contact met Nederland te treden over de mogelijke tegemoetkomingen voor het OLB.

In de BW geeft u ook aan voornemens te zijn om grote geplande investeringen en projecten naar voren te halen als impuls voor de economie. Het Cft onderschrijft deze aanpak en verwijst u naar de beschikbare middelen uit het BES infrastructuurfonds die voor de al geplande noodzakelijke infrastructurele projecten benut kunnen worden.

Algemene reserve

De post onvoorzien is primair bedoeld voor het opvangen van onverwachte tegenvallers. In de begroting 2020 is hiervoor USD 250.000 opgenomen. U heeft aangegeven dat dit bedrag ontoereikend is en daardoor een beroep doet op de algemene reserve. Per ultimo december 2019 was de stand van de algemene reserve USD 42,2 (inclusief een voorlopig resultaat over 2019 van USD 9,1 miljoen). De solvabiliteit bedraagt circa 40%, een goed niveau.

Bij een onttrekking aan de algemene reserve dient u ook rekening te houden met de vrij beschikbare liquide middelen. Deze bedroegen ultimo december 2019 USD 9,8 miljoen⁴. Een onttrekking van USD 6,3 miljoen zal leiden tot circa USD 3,5 miljoen aan nog vrij beschikbare liquiditeiten. De voorgenomen maatregelen om sneller facturen te betalen (binnen 10 werkdagen) en uitstel van betaling te geven voor lokale heffingen en erfpacht zullen leiden tot een verdere daling van de liquiditeiten.

Conform de nota van toelichting bij artikel 18 van de BBV BES, is de aard van de algemene reserve primair die van buffer voor het opvangen van risico's die niet afgedekt kunnen worden door bijvoorbeeld een verzekering af te sluiten, en voor het opvangen van onverwachte tegenvallers. Het Cft adviseert u om eerst de geadviseerde mogelijkheden te verkennen voordat u overgaat tot het onttrekken van middelen uit de algemene reserve. Hier komt bij dat nog onbekend is hoe lang de crisis als gevolg van Covid-19 zal aanhouden en hoe deze zich zal ontwikkelen. Op dit moment overgaan tot de onttrekking van een dermate fundamenteel bedrag uit de algemene reserve, levert daarom een risico op voor de komende perioden.

Tot slot

Het Cft is zich bewust van de ernst van de situatie en dat financiële middelen noodzakelijk zijn om steun aan te bieden voor mensen en bedrijven in nood. Door Nederland wordt nog gewerkt aan verschillende regelingen om aanvullende steun aan het OLB te bieden.

⁴ Bron: vierde uitvoeringsrapportage 2019. Berekening op basis van de vrij beschikbare liquiditeiten minus het bedrag aan bestemmingsreserve.

Kenmerk
Cft 202000044
Blad
5/5

Door het creëren van een noodfonds van circa USD 1,5 miljoen binnen uw huidige begroting kunnen de eerste noden verholpen worden en kan de situatie begin mei opnieuw bezien worden. Het Cft wenst u veel sterke en wijsheid toe en is te allen tijde bereid met u mee te denken.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire